

Література

1. Конституція України прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України від 28.06.1996. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – №30. – Ст.7.
2. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // <http://zakon1.rada.gov.ua/laws>.
3. Аграрне право України: Підручник / За ред. В. З. Янчука. – К.: Юрінком Інтер, 2001. – 423 с.

УДК 347 (043.2)

Козацька Ю.О.,
студентка,
Юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м.Київ
Науковий керівник: Білоусов В.М., старший викладач

НЕДІЙСНІСТЬ ПРАВОЧИНІВ, ВЧИНЕНИХ ШЛЯХОМ ОБМАНУ

Аналіз недійсності правочинів, а особливо правочинів вчинених шляхом обману, викликає особливий інтерес як в науці так і на практиці. Однак в літературі недостатньо точного матеріалу щодо такого виду правочинів. Це не відповідає сучасним реаліям і, перш за все, вироблення матеріалів щодо даного виду недійсності правочинів "вимагається" практикою.

Відповідно до ст. 202 Цивільного кодексу України правочином є дія особи, спрямована на набуття, зміну або припинення цивільних прав та обов'язків [1].

Правочини відрізняються від інших юридичних фактів такими рисами:

– правочини є вольовими актами, спрямованими на досягнення певного правового результату (на відміну від подій, що відбуваються та створюють правові наслідки незалежно від волі суб'єктів цивільного права);

– правочини завжди є правомірними діями, що тягнуть виникнення або видозміни регулятивних цивільних правовідносин (на відміну від деліктів, які порушують цивільні права і тягнуть виникнення регулятивних відносин);

– воля в правочинах завжди спрямована саме на встановлення, зміну, припинення тощо цивільних прав і обов'язків (на відміну від юридичних вчинків, де волевиявлення не спрямоване спеціально на створення юридичних наслідків).

Згідно зі статтею 230 ЦКУ, якщо одна із сторін правочину навмисно ввела другу сторону в оману щодо обставин, які мають істотне значення, такий правочин визнається судом недійсним [1].

При укладенні правочину під впливом обману формування волі потерпілого відбувається не вільно, а внаслідок недобросовісних дій інших осіб, що полягали у здійсненні впливу на формування волі потерпілого шляхом повідомлення йому таких відомостей, які спонукають потерпілого до укладення договору. Іншими словами, обманом є умисні дії сторони правочину, яка намагається за його допомогою переконати іншу сторону про такі властивості речі та наслідки правочину, які насправді не відповідають дійсності та не можуть наступити [2].

Взагалі, обман – це навмисне введення в оману сторони правочину іншою стороною або особою, в інтересах якої вчиняється правочин.

Обман має місце, якщо сторона заперечує наявність обставин, які можуть перешкодити вчиненню правочину, або якщо вона замовчує їх існування.

Сторона, яка застосувала обман, зобов'язана відшкодувати другій стороні збитки у подвійному розмірі та моральну шкоду, що завдані у зв'язку з вчиненням цього правочину.

Правочин може бути визнаний вчиненим під впливом обману у випадку навмисного цілеспрямованого введення іншої сторони в оману щодо фактів, які впливають на укладення правочину. Ознакою обману, на відміну від помилки, є умисел: особа знає про наявність чи відсутність певних обставин і про те, що друга сторона, якби вона володіла цією інформацією, не вступила б у правовідносини, невігідні для неї. Обман також має місце, якщо сторона заперечує наявність обставин, які можуть перешкодити вчиненню правочину, або якщо вона замовчує їх існування.

Варто враховувати, що обман стосовно мотиву, тобто внутрішнього спонукання особи до здійснення правочину, не має істотного значення. Зокрема, обман щодо фінансового становища контрагента як мотиву правочину не може бути підставою для визнання правочину недійсним [3, с.359].

Обман може відбуватися через приховування чи замовчування певних даних або їхнє перекручення, чи за відсутності адекватного реагування на неправильне сприйняття особою обставин щодо правочину. Однак у будь-якому разі обман повинен стосуватися обставин, які мають істотне значення.

Обман, що стосується обставин, які мають істотне значення, доводиться позивачем як стороною, яка діяла під впливом обману. Отже, їй необхідно довести:

- по-перше, факти (обставини), що не відповідають дійсності, але які є істотними для вчиненого нею правочину;
- по-друге, що їхня наявність не відповідає її волі перебувати у відносинах, породжених правочином;
- по-третє, що невідповідність обставин дійсності викликана умисними діями другої сторони правочину [4, с. 191].

Якщо доведення вказаних обставин є неможливим, то можливість визнання правочину недійсним на підставі статті 230 ЦК України як вчиненого під впливом обману виключена.

Укладення договорів внаслідок обману є поширеним явищем, проте вирізнити умисний обман від звичайної неякісності товару надзвичайно важко. Хоча історія людства знає надзвичайно цікаві випадки обману при укладенні договорів. Так, один з найбільших шахраїв історії людства, Віктор Люстиг, спромігся двічі продати Ейфелеву вежу на металобрухт, видаючи себе за державного службовця. Навіть коли покупець запідозрив обман, Люстиг для переконання контрагента у наявності у нього повноважень державного службовця зробив те, що роблять всі чиновники – почав вимагати хабара.

Література

1. Цивільний кодекс України : Чинне законодавство зі змінами та допов. станом на 27 серпня 2012 р.: – К.: Паливода А.В., 2012. – 380 с. – (Кодекси України).
2. Діба І. Недійсність договорів укладених під впливом обману // Юридичний вісник України. – 2005. – № 32. – С.33-38
3. С.Ф. Сафулько Енциклопедичний довідник майбутнього адвоката. – Київ, 2008. – 615 с.
4. Крат В.І. Недійсність правочинів, вчинених під впливом обману // Часопис Київського університету права. – 2012. – С.189 – 192.

Костюкова К.М.,
студентка,
Юридичний інститут,
Національний авіаційний університет.м.Київ
Науковий керівник: Білоусов В.М., старший викладач.

ПРЕДМЕТ ДОКАЗУВАННЯ В ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ: ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ

Визначення предмету доказування в цивільному процесі є складною проблемою в науці процесуального доказування. Щодня вона постає перед сотнями практикуючих юристів та не є новою для вчених-процесуалістів. Це і не дивно, так як дана категорія має не лише теоретичне, а й значне практичне значення – своєчасне та повне з'ясування судом обставин справи та правильне вирішення цивільних спорів.

З огляду на те, що дані питання мають особливо важливе практичне значення, варто спробувати дійти висновків щодо деяких з них.

Так, аналіз чинного законодавства свідчить, що в діючому Цивільному процесуальному кодексі України (далі – ЦПК України) немає визначення поняття "предмет доказування". [1, с. 124]

Як видається, аналіз ст.ст. 58, 60, 130 та 179 ЦПК України дає підстави стверджувати, що предмет доказування – це обставини, що обґрунтовують заявлені сторонами вимоги чи заперечення, підлягають встановленню при ухваленні судового рішення, та з приводу яких між сторонами існує спір.

Слід зазначити, що внаслідок поглиблення змагальності у сучасному цивільному процесі сторони поряд із судом починають відігравати роль основних суб'єктів доказування. При цьому їх доказова діяльність має свій предмет, правильне визначення якого робить доказування організованим, плідним і забезпечує встановлення істини [2, с.236-238].

Ще одним спірним питанням в науці цивільного процесуального права є класифікація фактів, що складають предмет доказування. Існує думка про те, що до предмета доказування належать лише матеріально-правові факти, без яких неможливо вирішити справу по суті, та допоміжні доказові факти, які будучи доведеними дозволяють логічним шляхом встановити сам основний юридичний факт [4, с.194].

Варто зазначити, що предмет доказування має структурований характер, оскільки складається з предмета доказування позивача, відпо-